

อุดมการณ์ทางการเมืองในบทเพลงที่ขับร้องโดย คำรณ สัมบุญณานนท์

POLITICAL IDEOLOGY OF KAMRON SAMBOONNANON'S SONG

เรื่องอากาศโท จินตวิษ บัวทอง¹ และสมบุญณ์ สุขสำราญ²

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต (Martin_tanyong@hotmail.com)

² คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต (Prof.somboon@hotmail.com)

บทคัดย่อ

การศึกษา อุดมการณ์ทางการเมืองในบทเพลงที่ขับร้องโดย คำรณ สัมบุญณานนท์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเนื้อหาของบทเพลงในการสะท้อนสภาพการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเพื่อศึกษารูปแบบของอุดมการณ์ทางการเมืองจากเนื้อหาของบทเพลงที่ คำรณ ขับร้อง ในช่วง พ.ศ.2481-2506จำนวน 171 บทเพลง รวบรวมข้อมูลจากแผ่นเสียง หนังสือเพลง เอกสารอื่น ๆ การสัมภาษณ์ และวิเคราะห์เนื้อหาของบทเพลงในการสะท้อนสังคม เศรษฐกิจ การเมือง รวมถึงรูปแบบอุดมการณ์ในบทเพลง

ผลการศึกษา พบว่า บทเพลงได้สะท้อนสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา เช่น ปัญหาความยากจน ความยากลำบากในการดำรงชีพของผู้คนในสังคม พฤติกรรมการทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมือง การใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมของผู้มีอำนาจในรัฐบาล และสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในยุคนั้น เป็นต้น ในส่วนของอุดมการณ์ทางการเมือง ปรากฏอุดมการณ์สังคมนิยมจำนวนมากที่สุด เกิดขึ้นในช่วงที่สังคมมีปัญหาการแบ่งชนชั้น

มีเนื้อหากล่าวถึง การแบ่งชนชั้น การถูกกดขี่ ขูดรีด เอารัดเอาเปรียบของผู้คนในสังคม อุดมการณ์เสรีนิยมเกิดขึ้นในช่วงที่รัฐบาลอนุญาตให้ประชาชนวิพากษ์วิจารณ์การเมืองได้อย่างเสรีในปี 2498-2500 มีเนื้อหากล่าวถึง การใช้อำนาจในทางมิชอบและไม่เป็นธรรมของนักการเมือง รวมถึงการปิดกั้นสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน และอุดมการณ์ชาตินิยม ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในช่วงที่มีกรณีพิพาทปราสาทเขาพระวิหาร มีเนื้อหาปลุกใจให้คนไทยมีความรักสามัคคี ร่วมกันปกป้องประเทศชาติจากผู้รุกราน โดยปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออุดมการณ์ทางการเมืองในบทเพลง ได้แก่ สภาพการเมือง เศรษฐกิจ สังคม นโยบายและการใช้อำนาจของรัฐบาล นักประพันธ์และศิลปินผู้ขับร้อง ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่าบทเพลงส่วนใหญ่กล่าวถึง “ศาสนา” สอดแทรกอยู่ในทุกกลุ่มบทเพลง แสดงให้เห็นอิทธิพลของศาสนาที่มีต่อผู้คนและสังคมในยุคนั้น และบทเพลงยังเป็น “บันทึกประวัติศาสตร์” จากมุมมองของนักประพันธ์เพลง หรือมุมมองจากชาวบ้านในยุคนั้น ซึ่งเป็นมุมมองที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการศึกษาประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ หรือการศึกษาอื่น ๆ

คำสำคัญ: อุดมการณ์ทางการเมือง, บทเพลง, คำรณ สัมบุญณานนท์

ABSTRACT

The objectives of this study were (1) to study the political, economic, as well as social expressions in Kamron's song lyrics; and (2) to research the political ideology patterns from the 171 songs he sang in 2481-2506 B.E. (1938-1963 A.D.) period collected from music discs, songbooks, other related documents, including the interviews, then analyzed and interpreted the social, economic, political reflections, along with ideology styles from the songs.

The results of research findings showed that Kamron Samboonanon's songs expressed the social, economic, and political events happened in each period, for example, poverty, living difficulties, political corruption, power abused by politicians; as well as economic problems. In the part of political ideology, the socialist ideology was mostly taken place when social stratification happened. The lyrics at that period were written by informing about stratification, oppression, extortion; including exploitation. Additionally, there was liberalism ideology occurred in 2498 - 2500 B.E. (1955 - 1957 A.D.). The songs at that time informed about abuse of power and freedom of speech prohibition. Besides, the Preah Vihear case was the nationalism ideology creation which expressed the harmony and national defense through the song lyrics. The factors that affected the political ideology in his songs were politics, economic, society, government policies and power; together with the songwriter and artist themselves. In addition, it was interesting that "the religion" were inserted in every Kamron's song. This point reflected that the religion had an influence on Thai people and Thai society. Most importantly, these songs were able to be "the historical records" by using the songwriter along with people points of view. All of them were interesting as well as useful for history studies, political sciences studies; and any further studies.

Keywords: Political Ideology, Song, Kamron Samboonanon

1. บทนำ

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 คณะราษฎรหรือรัฐบาล มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยได้ทำการปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองเกี่ยวกับการปกครองรูปแบบใหม่ให้กับประชาชน ซึ่งบทเพลงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่รัฐบาลใช้ถ่ายทอดอุดมการณ์ทางการเมืองสู่ประชาชน เรียกว่า บทเพลงของทางราชการ ในขณะที่วงดนตรีประชาชนก็ได้ใช้ บทเพลงชีวิต ในการส่งต่ออุดมการณ์ทางการเมืองสู่ประชาชนเองเช่นกัน คำคม สัมภาษณ์นันทน์ ถือได้ว่าเป็น ราชเพลงชีวิตคนสำคัญ ที่ร้องเพลงสะท้อนสภาพการเมือง สังคม เศรษฐกิจในยุคสมัยนั้น และบทเพลงของเขายังมีอุดมการณ์ทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ สอดแทรกอยู่ในบทเพลง อีกทั้งศิลปินในยุคหลังให้ความเคารพ เทิดทูน ศรัทธา เขาเป็นอย่างมาก การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาอุดมการณ์ทางการเมือง และการสะท้อนสภาพการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบอุดมการณ์ทางการเมืองที่ปรากฏในบทเพลง และทราบถึงสภาพการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ในยุคสมัยนั้น เพื่อประโยชน์ในการอธิบายประวัติศาสตร์การเมือง และเป็นมุมมองใหม่ ๆ ทางรัฐศาสตร์ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อการศึกษาเนื้อหาของบทเพลงที่ขับร้องโดย คำรณ สัมบุณณานนท์ ในการสะท้อนสภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมไทย ในช่วงปี พ.ศ.2481-2506

2.2 เพื่อการศึกษาถึงรูปแบบของอุดมการณ์ทางการเมือง จากเนื้อหาของบทเพลงที่ขับร้องโดย คำรณ สัมบุณณานนท์

3. การดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองในบทเพลงที่ขับร้องโดย คำรณ สัมบุณณานนท์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของบทเพลง เพื่อทราบถึงรูปแบบอุดมการณ์ทางการเมืองและการสะท้อนสภาพการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ในช่วงเวลานั้น

4. ผลการวิจัย

ผลการศึกษาบทเพลงที่ขับร้องโดย คำรณ สัมบุณณานนท์ ที่สืบค้นได้จำนวน 171 บทเพลง ตั้งแต่ พ.ศ.2481-2506 โดยแบ่งช่วงของการศึกษาบทเพลงออกเป็น 4 ยุค ดังนี้

ยุคแรก (พ.ศ.2481-2490) ยุคลัทธิชาตินิยมของจอมพล ป.เป็นการก้าวเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของจอมพล ป. ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงประเทศตามลัทธิชาตินิยม มีการออกนโยบายรัฐนิยม เพื่อเปลี่ยนแปลงประเทศให้ก้าวสู่ความเป็นอารยะ และยุคนี้เป็นยุคเริ่มต้นการเป็นศิลปินของคำรณ (จำนวน 6 บทเพลง)

ยุคที่สอง (พ.ศ.2490-2494) ยุคการสร้างเสถียรภาพทางการเมืองของจอมพล ป.เกิดการปราบปรามศัตรูทางการเมืองฝั่งตรงข้ามอย่างหนักหน่วงและในช่วงนี้มีเหตุการณ์กบฏถึง 4 ครั้ง โดยครั้งสุดท้ายคือ กบฏแมนฮัตตัน ที่นำโดยกลุ่มนายทหารเรือ ซึ่งหลังจากเหตุการณ์นี้ กลุ่มอำนาจฝั่งนายปรีดี พนมยงค์ กลุ่มเสรีไทย และทหารเรือหมดอำนาจทางการเมืองลงโดยสิ้นเชิง อำนาจจึงอยู่กับฝั่งของจอมพล ป. โดยสมบูรณ์ และยุคนี้เป็นยุคแห่งการก้าวสู่ความรุ่งโรจน์ของ คำรณ สัมบุณณานนท์ เขาเริ่มมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยทั่วไป (จำนวน 7 บทเพลง)

ยุคที่สาม (พ.ศ.2494-2500) ยุคแห่งรัฐตำรวจ โดยยุคนี้เป็นยุคที่รัฐบาล จอมพล ป.มีเสถียรภาพทางการเมือง ศัตรูทางการเมืองฝั่งนายปรีดี กลุ่มเสรีไทย และกลุ่มนายทหารเรือ หมดอำนาจทางการเมืองลงอย่างสิ้นเชิง แต่ปรากฏการแย่งชิงอำนาจกันเองในรัฐบาล เป็นการประลองอำนาจของ จอมพลสฤษดิ์ (ทหารบก) และ พล.ต.อ.เผ่า (ตำรวจ) ซึ่งจอมพล ป.เป็นผู้ไกล่เกลี่ยปัญหารักษาดุลอำนาจของทั้งสองฝ่ายตลอดมา ซึ่งในยุคนี้บทบาททางการเมืองของ พล.ต.อ.เผ่า โดดเด่นมาก เขายกระดับองค์กรตำรวจให้เทียบเท่าหน่วยทหาร โดยได้รับการสนับสนุนจากอเมริกา ซึ่งยุคนี้ถือได้ว่าเป็นยุคแห่ง “รัฐตำรวจ” และยุคนี้เป็นยุคแห่งความรุ่งโรจน์และการเป็นราชาเพลงชีวิตของ คำรณ ซึ่งเขาได้ร้องเพลงชีวิต สะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมผ่านบทเพลงออกมามากมาย (จำนวน 97 บทเพลง)

ยุคสุดท้าย (พ.ศ.2500-2506) ยุคพ้อขุนอุปถัมภ์ของจอมพลสฤษดิ์ เป็นยุคการหมดอำนาจของจอมพล ป. พิบูลสงคราม และ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ โดยอำนาจมาอยู่ในมือของ จอมพลสฤษดิ์ ด้วยแรงสนับสนุนจากประชาชน ซึ่งจอมพลสฤษดิ์ ได้ปกครองในรูปแบบพ้อขุนอุปถัมภ์ โดยในยุคนี้เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่อีกยุคหนึ่ง ระบบเศรษฐกิจเริ่มดีขึ้นในยุคนี้ เริ่มมีการแก้ปัญหาเศรษฐกิจอย่างจริงจัง (แผนพัฒนาเศรษฐกิจ) มีการปราบปราม

ยาเสพติด เสริมสร้างสวัสดิการสังคม เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ทั่วถึง และเป็นยุคสุดท้ายแห่งบทเพลงของคำรณ ซึ่งคำรณมีปัญหาเรื่องสุขภาพจนต้องเลิกร้องเพลง ไปในที่สุด (จำนวน 62 เพลง)

จากการศึกษาผลงานเพลงในสองยุคแรกพบบทเพลงเพียง 13 บทเพลงเท่านั้น และไม่ปรากฏอุดมการณ์ทางการเมือง สังคมนิยม เสรีนิยม และชาตินิยม เนื่องจากเป็นช่วงเริ่มต้นการเข้าสู่การเป็นศิลปินของคำรณ ประกอบกับกิจการแผ่นเสียงในขณะนั้นต้องหยุดการผลิตจากภาวะสงครามโลก ผลงานเพลงของคำรณ จึงมีจำนวนน้อย โดยผลงานเพลงสะท้อนสภาพการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และปรากฏอุดมการณ์ทางการเมือง สังคมนิยม ชาตินิยม เสรีนิยม เกิดขึ้นจำนวนมากในสองยุคสุดท้าย ดังนี้

ตารางที่ 4.1 การสะท้อนสภาพการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และ อุดมการณ์ทางการเมืองในบทเพลง

	การสะท้อนสภาพการเมือง เศรษฐกิจ สังคม			อุดมการณ์ทางการเมือง			
	ยุคที่สาม	ยุคสุดท้าย	รวม	ยุคที่สาม	ยุคสุดท้าย	รวม	
สังคม	54	20	74	สังคมนิยม	22	-	22
การเมือง	6	10	16	เสรีนิยม	6	2	8
เศรษฐกิจ	4	-	4	ชาตินิยม	2	7	9
รวม	64	30	94	รวม	30	9	39

บทเพลงสะท้อนสภาพสังคมมีความโดดเด่นที่สุด มีจำนวนมากถึง 54 เพลงในยุคที่สาม เนื้อหาส่วนใหญ่กล่าวถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และลดลงในยุคสุดท้ายเหลือ 20 เพลง เนื้อหากล่าวถึงสภาพสังคมทั่วไป (ไม่ปรากฏบทเพลงที่กล่าวถึงปัญหาสังคม) สะท้อนสภาพการเมือง 6 เพลงในยุคที่สาม กล่าวถึงการทุจริต คอร์รัปชันของนักการเมือง การใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมของผู้มีอำนาจในรัฐบาล และมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 10 เพลงในยุคสุดท้ายซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่กล่าวถึงเหตุการณ์การเมืองระหว่างประเทศกรณีพิพาทเขาพระวิหาร สะท้อนเศรษฐกิจจำนวน 4 เพลงในยุคที่สาม กล่าวถึงสภาพเงินเฟ้อ ค่าเงินบาทตกต่ำ สภาพปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น และไม่ปรากฏบทเพลงสะท้อนเศรษฐกิจในยุคสุดท้าย

อุดมการณ์สังคมนิยมมีจำนวนมากที่สุด 22 เพลงในยุคที่สาม เนื้อหากล่าวถึงการแบ่งชนชั้นของสังคมเมือง หลวง การถูกกดขี่ ชูตรีศ เอรัดเอาเปรียบ รวมถึงการเอื้อเฟื้อ เกื้อกูลกัน ในสังคมชนบทซึ่งอยู่กับแบบครอบครัวหรือสหายน และไม่ปรากฏสังคมนิยมในยุคสุดท้าย เสรีนิยมจำนวน 6 เพลง กล่าวถึงการลิดรอนสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน ความไม่เท่าเทียม ไม่เสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมาย และลดลงเหลือ 2 เพลงในยุคสุดท้าย มีเนื้อหาใกล้เคียงกับยุคแรก ชาตินิยมจำนวน 2 เพลงในยุคที่สาม มีเนื้อหาให้คนไทยรัก สามัคคีกันเพื่อพัฒนาชาติไทย ไม่แบ่งแยกว่าอยู่ภาคไหนเพราะทุกคนล้วนเป็นคนไทย และเพิ่มขึ้นในยุคสุดท้าย จำนวน 7 เพลง เนื้อหาเกี่ยวกับกรณีพิพาทเขาพระวิหาร เนื้อหาอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น กล่าวถึงประวัติศาสตร์ชาติไทยที่บรรพบุรุษทำสงครามชนะ กัมพูชาตลอดมา รวมถึงกระตุ้นเตือนให้คนไทยร่วมแรงร่วมใจ ต่อสู้กับผู้ที่มารุกราน ปกป้องประเทศไทยด้วยชีวิต

5. การอภิปรายผล

5.1 อุดมการณ์ทางการเมืองในบทเพลงที่ขับร้องโดยคำรณ สัมบุณณานนท์ กับแนวคิดและทฤษฎี

บทเพลงที่มีอุดมการณ์สังคมนิยมมีจำนวนมากที่สุดถึง 22 บทเพลง เกิดขึ้นในยุคที่สาม มีเนื้อหากล่าวถึง การแบ่งชนชั้นในสังคมเมืองหลวง การถูกกดขี่ ชูตรีศ เอารัดเอาเปรียบ ปัญหาความยากจน ดำรงชีพด้วยความยากลำบาก ไม่มีแม่กระทั่งปัจจัยการดำรงชีพพื้นฐาน กล่าวถึงสังคมชนบทที่มีการช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้อเฟื้อต่อกัน เปรียบเหมือนญาติพี่น้อง (สหยา) และไม่มี การแบ่งชนชั้นเช่นดังในเมืองหลวง ซึ่งสอดคล้องกับอุดมการณ์ทางการเมืองสังคมนิยมสรุปได้ว่า “ชนชั้นทางสังคม...ลัทธิสังคมนิยมยืนอยู่ข้างชนชั้นผู้ถูกกดขี่ชูตรีศ และมีเป้าหมายสูงสุดคือ ยุติการชูตรีศดังกล่าวหรือทำให้การแบ่งสันปันส่วนความมั่งคั่งในสังคมดีขึ้น ความจำเป็น เป็นสิ่งที่สังคมพร้อมจัดให้แก่สมาชิกของสังคมทุกคน เพราะความจำเป็นพื้นฐานเป็นเครื่องประกันขั้นรากฐานของความเป็นมนุษย์ ทรนตราภาพ ... เน้นเรื่องความเป็น “สหยา” ของมนุษย์มากกว่าที่จะให้มนุษย์ตั้งป้อมสู้กันหรือแข่งขันกัน ในฐานะที่ต่างเป็นปัจเจกบุคคล” (Heywood, 1997 อ้างถึงใน สมเกียรติ วันทะนะ, 2551, น. 78-85).

บทเพลงที่มีอุดมการณ์เสรีนิยม จำนวน 8 บทเพลงเกิดขึ้นแค่เพียงช่วงสั้น ๆ ในช่วง พ.ศ.2498-2500 (ปลายยุคที่สาม) ซึ่งตรงกับช่วงการเปิดไฮด์ปาร์กให้ประชาชนวิพากษ์วิจารณ์การเมืองได้ตามแนวทางเสรีประชาธิปไตยของ จอมพลป.และต้นยุคสุดท้ายหลังจากการรัฐประหารของจอมพลสฤษดิ์ (ปลายปี 2500) มีเนื้อหากล่าวถึงการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมของผู้มีอำนาจในรัฐบาล (พล.ต.อ.เผ่า) การละเมิดสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น รวมถึงพฤติกรรมของนักการเมืองในการทุจริต คอร์รัปชัน โกงกินภาษีของประชาชน โดยไม่เกรงกลัวกฎหมาย ทั้งที่จริงแล้วหน้าที่ของนักการเมือง ผู้แทน หรือรัฐบาล คือการ ดำเนินการให้ความสมบูรณ์พูนสุขแก่ประชาชน แต่พฤติกรรมดังกล่าวถือเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับอุดมการณ์ทางการเมืองเสรีนิยมสรุปได้ว่า “อุดมการณ์เสรีนิยม เชื่อในสิทธิเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็น เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถเท่าเทียมกัน ซึ่งไม่ได้หมายความว่าความเท่าเทียมกันทางสติปัญญาหรือทางกายภาพ แต่เป็นความเสมอภาคตามกฎหมายและทางการเมือง คนทุกคนควรได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่รัฐและกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน” (ชัยอนันต์ สมุทวนิช, 2523, น. 53-62).

บทเพลงที่มีอุดมการณ์ชาตินิยม จำนวน 9 บทเพลง เกิดขึ้นในยุคสามจำนวน 2 บทเพลง มีเนื้อหากระตุ้นเตือนให้คนไทยมีความรัก ความสามัคคี ไม่แบ่งแยกมาจากภาคใด เพราะทุกคนคือเผ่าพันธุ์เดียวกันทั้งสิ้น และให้ร่วมกันปกป้อง พัฒนาชาติไทยให้มีความเจริญรุ่งเรือง ส่วนในยุคสุดท้าย จำนวน 7 เพลง ซึ่งเกิดขึ้นจากสาเหตุกรณีพิพาทปราสาทเขาพระวิหารระหว่าง ไทย-กัมพูชา โดยเนื้อหาของบทเพลงได้อธิบายกรณีเขาพระวิหารรวมถึงประวัติศาสตร์ชาติไทยที่เคียดแค้น ได้รับชัยชนะเหนือกัมพูชาตลอดมา เนื้อหาของบทเพลงได้ปลุกสำนึกรักชาติ กระตุ้นเตือนให้คนไทย รักสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจปกป้องแผ่นดินเกิด และพร้อมที่จะลุกขึ้นมาต่อสู้กับศัตรูผู้รุกรานผืนแผ่นดินไทย ซึ่งสอดคล้องกับอุดมการณ์ทางการเมืองชาตินิยมสรุปได้ว่า “ลัทธิชาตินิยมเป็นความรักในบ้านเกิดเมืองนอนของตน ตลอดจนเชื้อชาติ ภาษาและประวัติความเป็นมาที่เหมือนกัน รวมทั้งความปรารถนาความเป็นอิสระทางการเมืองความมั่นคงปลอดภัยและเกียรติภูมิของชาติ” (Romulo, 1964 อ้างถึงใน จุมพฏ เลขาพันธุ์, 2543, น. 12)

5.2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออุดมการณ์ทางการเมืองในบทเพลง

สภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม มีผลอย่างมากต่ออุดมการณ์ทางการเมืองในบทเพลง ซึ่งในแต่ละช่วงเวลาเมื่อสภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เปลี่ยนแปลงไป อุดมการณ์ทางการเมืองในบทเพลงก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เช่น กรณีบทเพลงที่มีอุดมการณ์ชาตินิยมที่เกิดขึ้นจำนวนมากในยุคสุดท้าย ก็สืบเนื่องมาจากสภาพการเมืองระหว่าง

ประเทศไทย-กัมพูชา ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม สังเกตได้ว่าเมื่อเกิดกรณีพิพาทขึ้น ก็ปรากฏบทเพลงที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองชาตินิยมขึ้นตามมาเช่นกัน

นโยบายและการใช้อำนาจรัฐบาล แม้อุดมการณ์ทางการเมืองในบทเพลงจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ดังได้กล่าวไว้ข้างต้นก็ตาม แต่ก็เป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้สึกนึกคิดหรืออุดมการณ์ของนักประพันธ์ ผู้ขับร้อง และประชาชนเท่านั้น โดยความรู้สึกหรืออุดมการณ์นี้ไม่สามารถจะถ่ายทอด สื่อสาร ออกมาเป็นบทเพลงสู่สาธารณะอย่างเปิดเผยได้ ถ้าขาดแรงสนับสนุนจากนโยบายและการใช้อำนาจของรัฐบาลในแต่ละยุคแต่ละสมัย โดยสังเกตได้จาก บทเพลงวิพากษ์วิจารณ์การเมือง เกิดขึ้นเฉพาะในช่วง 2498-2500 (เปิดไฮด์ปาร์ก) ซึ่งเป็นช่วงที่รัฐบาลมีนโยบายเปิดโอกาสให้สามารถวิจารณ์การเมืองได้ โดยก่อน 2498 ไม่ปรากฏบทเพลงที่มีเนื้อหาวิพากษ์วิจารณ์การเมืองเนื่องด้วยนโยบายรัฐบาลในขณะนั้นไม่เปิดโอกาส หรือปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นของประชาชน

นักประพันธ์และผู้ขับร้อง นักประพันธ์คือผู้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมือง เรียงร้อยเป็นบทเพลง ส่งต่อให้ศิลปินนักร้องเป็นผู้ถ่ายทอดบทเพลงที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองนั้นสู่ประชาชน ซึ่งทั้งนักประพันธ์และผู้ขับร้องจะต้องมีอุดมการณ์ไปในทิศทางเดียวกัน บทเพลงนั้นถึงจะถูกถ่ายทอดอุดมการณ์สู่ประชาชนได้ เช่น กรณีข้อพิพาทปราสาทเขาพระวิหารถ้าผู้ประพันธ์เป็นคนไทย แต่งเพลงสนับสนุนไทย ส่งต่อให้ ค่ายร้อง บทเพลงนี้จะถูกถ่ายทอดสู่ประชาชนได้ แต่ถ้าผู้ประพันธ์เป็นคนกัมพูชา แต่งเพลงสนับสนุนกัมพูชา ส่งต่อให้ ค่ายร้อง ก็คงไม่ร้องเพลงนี้เพราะการร้องเพลงสนับสนุนกัมพูชา ต่อต้านไทย ขัดกับแนวคิดหรืออุดมการณ์ของค่าย ซึ่งเป็นคนไทย เป็นต้น

5.3 เปรียบเทียบการศึกษาเกี่ยวกับงานวิจัยอื่นในบทเพลงของ ค่าย สัมบุญณานนท์

การศึกษาคู่มือการทางการเมืองในบทเพลงที่ขับร้องโดย ค่าย สัมบุญณานนท์ ในครั้งนี้ผลการศึกษาพบว่ามีความสอดคล้องกับผลงานการวิจัย เรื่อง ค่าย สัมบุญณานนท์ : ชีวิตและผลงานการขับร้องเพลงชีวิต โดย พจี บำรุงสุข (2543) และ ผลงานการวิจัยเรื่อง แนวคิดทางการเมืองที่แฝงในบทเพลงลูกทุ่งของ ค่าย สัมบุญณานนท์ โดย จงกล โยธาศิริ (2551) กล่าวคือเนื้อหาของบทเพลงที่ขับร้องโดยค่าย สัมบุญณานนท์ สะท้อนสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองได้อย่างชัดเจน สะท้อนสภาพสังคมที่กล่าวถึงปัญหาความยากจน ความทุกข์ยาก ความลำบากในการดำเนินชีวิต ความแตกต่างระหว่างชนชั้น ความเหลื่อมล้ำทางสังคม รวมถึงสะท้อนการเมืองในพฤติกรรมการทุจริต คอร์รัปชั่นของนักการเมือง สอดแทรกแนวความคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองไว้ในบทเพลง อีกทั้งเนื้อหาของบทเพลงยังเป็นการบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น ผลการวิจัยส่วนใหญ่มีความสอดคล้องและไปในทิศทางเดียวกัน แต่มีบางประเด็น

ที่มีข้อมูลไม่สอดคล้องกันกับงานวิจัยดังกล่าวรวมทั้งข้อมูลจากหนังสือ และเอกสารที่กล่าวถึงค่าย ในประเด็นที่ว่าค่าย ร้องเพลงต่อต้านอำนาจเผด็จการทหารของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม และ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ อย่างไม่เกรงกลัวอำนาจหรืออิทธิพลของรัฐบาลในขณะนั้น และค่ายคือผู้ร้องเพลงยื่นหยัดทำทนายอำนาจรัฐบาล ทำทนายอำนาจของ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ร้องเพลงต่อต้านอำนาจรัฐอย่างไม่เกรงกลัวอันตรายจากอำนาจมืดที่พร้อมจะทำร้ายเขาได้ทุกเมื่อ

จากการศึกษาพบว่าเนื้อหาของบทเพลงมิได้มีลักษณะในการต่อต้านอำนาจรัฐบาลในขณะนั้น แต่บทเพลงยังคงรักษาความสัมพันธ์กับรัฐบาล โดยจะเห็นว่าบทเพลงที่วิพากษ์วิจารณ์การเมืองมีจำนวนน้อยมาก เมื่อเทียบกับบทเพลงสะท้อนสภาพสังคม และเกิดขึ้นเฉพาะในช่วงที่รัฐบาลขณะนั้น อนุญาตให้ประชาชนวิพากษ์วิจารณ์การเมืองได้อย่างเสรีในช่วง 2498-2500 (การเปิดไฮด์ปาร์ก) ซึ่งเมื่อได้ศึกษาแล้วพบว่า ไม่ปรากฏบทเพลงที่โจมตีและต่อต้านอำนาจของ จอม

พล.ป.และ จอมพลสฤษดิ์ แต่กลับพบว่าเนื้อหาของเพลงมีลักษณะชื่นชมและสนับสนุน โดยบทเพลงที่กล่าวถึง จอมพล.ป. มีบทเพลง “ชีวิตนักโทษการเมือง” เพียงบทเพลงเดียวซึ่งตอนท้ายของบทเพลงได้กล่าวชื่นชม จอมพล.ป. ในการหยิบยื่นเสรีประชาธิปไตยให้กับประชาชน และเป็นที่น่าสนใจว่าบทเพลงที่กล่าวถึง จอมพลสฤษดิ์ ในทุกบทเพลง ทั้ง “อสูรกินเมือง” “ผู้แทนทรยศ” “คนสูบฝิ่น” และ “คงคาอาละวาด” มีเนื้อหาสนับสนุน ยกย่อง และชื่นชมการทำงานในทุกบทบาทของจอมพลสฤษดิ์ ส่วนในกรณีบทเพลงที่กล่าวถึง พล.ต.อ.เผ่า ในบทเพลง “ใครค้ำหน้าฆ่า” “ศาลเดี่ยว” และ “อสูรกินเมือง” มีลักษณะต่อต้าน เสียดสี วิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรง และมีการระบุชื่อ พล.ต.อ.เผ่า ในบทเพลงไว้อย่างชัดเจน (อสูรกินเมือง) แต่บทเพลงนี้เกิดขึ้นในช่วงรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ซึ่งขณะนั้น พล.ต.อ.เผ่า หอดำเนินการทางการเมืองและลี้ภัยไปต่างประเทศแล้ว

6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสรุปได้ว่า สภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม มีผลต่อเนื้อหาและอุดมการณ์ทางการเมืองในบทเพลง ซึ่งเมื่อสภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เปลี่ยนแปลงไป เนื้อหาและอุดมการณ์ทางการเมืองในบทเพลงก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยผู้ประพันธ์เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดหรืออุดมการณ์การต่อสู้บทเพลง ส่งต่อไปยังผู้ขับร้องเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกหรืออุดมการณ์นั้นสู่ผู้ฟังหรือประชาชน ซึ่งบทเพลงที่จะเผยแพร่สู่สาธารณะได้ จะต้องไม่ขัดกับนโยบายของรัฐบาลในช่วงเวลานั้น ๆ ด้วยโดยบทเพลงมิได้มีลักษณะการต่อต้านอำนาจรัฐ แต่ยังคงรักษาความสัมพันธ์กับรัฐบาลในช่วงเวลานั้น จะเห็นว่าบทเพลงวิจารณ์การเมืองจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อรัฐเปิดโอกาสให้สามารถทำได้เท่านั้น

โดยบทเพลงได้สะท้อนสภาพสังคมมากที่สุด เช่น ปัญหาความยากจน ความยากลำบากในการดำรงชีพของผู้คนในสังคม สะท้อนการเมือง เช่น พฤติกรรมการทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมือง การใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมของผู้มีอำนาจในรัฐบาล และสะท้อนสภาพปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในยุคหนึ่ง เป็นต้น ในส่วนของอุดมการณ์ทางการเมือง ปรากฏอุดมการณ์สังคมนิยมจำนวนมากที่สุด เกิดขึ้นในช่วงที่สังคมมีปัญหาการแบ่งชนชั้น มีเนื้อหากล่าวถึง การแบ่งชนชั้น การถูกกดขี่ ชูตรีศ เฮอร์ดเอาเปรียบของผู้คนในสังคม อุดมการณ์เสรีนิยม เกิดขึ้นในช่วงที่รัฐบาลอนุญาตให้ประชาชนวิพากษ์วิจารณ์การเมืองได้อย่างเสรี ในปี 2498-2500 มีเนื้อหากล่าวถึง การใช้อำนาจในทางมิชอบและไม่เป็นธรรมของนักการเมือง รวมถึงการปิดกั้นสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน และอุดมการณ์ชาตินิยม ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในช่วงที่มีกรณีพิพาทปราสาทเขาพระวิหาร มีเนื้อหาปลุกใจให้คนไทยมีความรักสามัคคี ร่วมกันปกป้องประเทศชาติจากผู้รุกราน

นอกจากนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าบทเพลงจำนวนมากที่สุดจากการศึกษาครั้งนี้มีเนื้อหากล่าวถึง “ศาสนา” สอดแทรกอยู่ในทุกกลุ่มบทเพลง ไม่ว่าจะเป็นบทเพลงสะท้อนการเมือง เศรษฐกิจสังคม หรือบทเพลงที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองต่าง ๆ แสดงให้เห็นค่านิยมของผู้คนในยุคหนึ่งที่มีความศรัทธาในหลักศาสนาเป็นอย่างมาก ซึ่งศาสนามีอิทธิพลต่อผู้คนในสังคม เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจผู้คน และเป็นสิ่งยึดโยงสังคมให้มีความแนบแน่น อีกทั้งหลักศาสนายังเป็นทางออกในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม กลายเป็นวัฒนธรรมความเชื่อ ที่ผสมผสานกลมกลืนกับวิถีชีวิตของผู้คนในยุคสมัยนั้นมาจนถึงปัจจุบัน และที่สำคัญบทเพลงของ คาร์ม สัมบุณณานนท์ ยังเป็น “บันทึกประวัติศาสตร์” ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ที่น่าสนใจ ซึ่งผู้บันทึกประวัติศาสตร์ (นักประพันธ์เพลง) ไม่ได้เป็นนักวิชาการ นักประวัติศาสตร์ หรือนักรัฐศาสตร์ แต่เป็นบันทึกข้อมูลประวัติศาสตร์ได้จากมุมมองของ นักประพันธ์เพลง หรือมุมมองจากชาวบ้านในยุคหนึ่ง ซึ่งเป็นมุมมองที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการศึกษาประวัติศาสตร์ การศึกษาทางรัฐศาสตร์ หรือการศึกษาอื่น ๆ

จากการศึกษาอุดมการณ์ทางการเมืองในบทเพลงที่ขับร้องโดย คำรณ สัมบุญณานนท์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแก่ผู้สนใจในการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) การศึกษาผลงานเพลงของศิลปินท่านอื่นที่ขับร้องบทเพลงในยุคเดียวกับ คำรณ สัมบุญณานนท์ เช่น แสง นภา บุญราศรี, เสน่ห์ โกมารชุน เป็นต้น
- 2) การศึกษาผลงานเพลงของนักประพันธ์เพลงให้กับ คำรณ หรือ ศิลปินท่านอื่น ในช่วงเวลานั้น เช่น ไพฑูรย์ บุตรจันทร์, สุเทพ โชคสกุล, สำเนียง ม่วงทอง และ ป.ชื่นประโยชน์ เป็นต้น
- 3) การศึกษาอุดมการณ์ทางการเมืองในบทเพลงที่ขับร้องจากศิลปินรุ่นใหม่ แนวเพลงรูปแบบปัจจุบันที่ได้รับการยอมรับจากสังคมวัยรุ่น เช่น บอดีแอสลม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระมล ทองธรรมชาติ. (2525). *การเมืองและการปกครองของไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- จงกล โยธาศิริ. (2551). *แนวความคิดทางการเมืองที่แฝงในบทเพลงลูกทุ่งของคำรณ สัมบุญณานนท์*. (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- จุมพล เลขะพันธุ์. (2543). *ลัทธิชาตินิยมในประเทศไทย : ศึกษาจากนโยบายชาตินิยมของไทยสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี*. (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2523). *อุดมการณ์ทางการเมือง* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2559). *ประวัติศาสตร์การเมืองไทยสยาม พ.ศ.2475-2500* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ทักษ์ เถลิมเตียรณ. (2559). *การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ธีรภาพ โลหิตกุล. (2540). *ปฐมบทเพลงลูกทุ่งและเพลงเพื่อชีวิตในเมืองไทย พ.ศ.2480-2500*. กรุงเทพฯ : โสมสาร.
- นฤมล ทับจุมพล. (2531). *การใช้สื่อในการสร้างอุดมการณ์ทางการเมือง : ศึกษาจากบทเพลงของทางราชการ (พ.ศ. 2475-พ.ศ.2530)*. (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- พจี บำรุงสุข. (2543). *คำรณ สัมบุญณานนท์ : ชีวิตและผลงานการขับร้องเพลงชีวิต*. (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- ไพฑูรย์ เจ๊ะแอส. (2522). *นโยบายชาตินิยมของประเทศไทยระหว่าง พ.ศ.2481-2488*. (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2554). *วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เลิศชาย คชยุทธ. (2558). *ไทยลูกทุ่ง*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- วัฒน์ วรรณยางกูร. (2550). *คิดกี๊ลูกทุ่ง : ไพฑูรย์ บุตรจันทร์ (ฉบับปรับปรุง)* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : แพรว.
- ศิริพร กรอบทอง. (2541). *วิวัฒนาการของเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย พ.ศ.2481-2535*. (Unpublished Master's thesis). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สมเกียรติ วันทะนะนะ. (2551). *อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อักษรข้าวสวย.

สุชาติ แสงทอง. (2549). *ดนตรีกับการเมืองไทย พ.ศ.2481-2516*. (Unpublished Doctoral dissertation). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.